# СВОБОДА SVOBODA



УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LVII. Ч. 179. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 4-го СЕРПНЯ 1949. No. 179. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 4, 1949. VOL. LVII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злуч. Держ. Америки ПЯТЬ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свободи": BErgen 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the U. S. of America FIVE CENTS Elsewhere


## ВІЙСЬКОВІ СПРАВИ НА ПЕРШОМУ МІСЦІ

Вашингтон, 2 серпня. — Палата репрезентантів ухвалила 356 голосами проти 7 законопроєкт про повне обєднання збройних сил. Цей бил перейшов уже в сенаті і тепер піде до підпису президента. Бил має на меті обєднати всі три ділянки оборони, а саме армії, маринарки й повітряних сил. Водночас це причиняється до обниження видатків на оборону в сумі одного біліона долярів.

У виконанні програми обєднання секретар оборони, Луїс Джансон, наказав перенести під команду маринарки 320 кораблів, які були під командою армії. Це зарядження подібне до наказу давнішого секретаря оборони, Джеймса Форестала, щоб перенести літаки з-під команди армії під команду повітряних сил. Воєнна фльота обєднає тепер тепер свої транспортові сили з транспортовими морськими силами армії в спільній Військовій Морській Транспортовій Службі. На її чолі буде стояти адмірал, який буде діставати накази від голови морських операцій.

**Палата репрезентантів піднесла пенсії для ветеранів.**

Палата репрезентантів ухвалила одноголосно, без ніякої опозиції, піднести пенсії і підмоги для покалічених ветеранів і передала цей бил до дальшої акції в сенаті. Коли бил стане законом, тоді в першому році видатки на ветеранів зростуть на $112,000,000. З нового закона зкористали б 2,024,000 ветеранів обох світових воєн і еспанської війни. Найбільше зкористали б ветерани першої війни, бо їх допомога на випадок неспосібности до праці, дійшла б до повної висоти, замість теперішньої виплати 75 відсотків. Подібні постанови виявляють збільшення посмертних виплат для оставших родин на 50 відсотків.

Ухвала в палаті перейшла несподівано, бо її не підготовляла теперішня адміністрація президента Трумана. Незалежно від цієї справи сенат ухвалив бил про виплату відсотків від обезпечення для ветеранів другої війни. Відсотки будуть додані до дивіденди від обезпечення.

## ПАРТІЙНІ ПРОВІДНИКИ ЗА СЕНАТСЬКИЙ БИЛ ПРО ДІПІСТІВ.

Вашингтон. — Сенатські республиканські й демократичні провідники порозумілися в справі поставлення на денний порядку законопроєкту про допущення збільшеного числа імігрантів зі скитальщини. Головним противником приспішення цього закону є голова правничої комісії, сен. Пат МекКарран. Партійні провідники загрозили, що як він буде дальше опиратися новому законові, тоді вони відберуть законопроєкт з його комісії і призначать її якійсь іншій. Надіються, що наступного тижня прийде до змірення сил прихильників і противників билу. Він перейшов уже в палаті репрезентантів 2 червня, отже треба тільки ухвали сенату, щоб докінчити справу.

## ВІДНОВА БІЛОГО ДОМУ, А НЕ НОВИЙ ДІМ.

Вашингтон. — Після майже цілорічного спору, чи відновляти теперішній Білий Дім, чи будувати новий, спеціяльна комісія, складена з конгресменів і знавців вирішила, щоб залишити на зверх теперішній Дім, а поробити основну перебудову внутрі. Хоч кошти нового Білого Дому були б менші ніж перерібка старого, то сентимент до затримання історичної памятки переміг в користь перерібки. Конгрес ухвалив $5,400,000 на цю ціль.

## НЕМА ВЖЕ „СТЕПОВИХ ГЕРЦІВ" В ПРОЦЕСІ ПРОТИ КОМУНІСТІВ.

Ню Йорк. — Підчас вівтіркової розправи проти комуністичних провідників у федеральному суді зайшла зміна в поведінці судді Герольда Медіни, який попереднього тижня заповів оборонцям, що дні їхніх „степових герців" уже минули. Суддя дозволив обороні ставити свідкам питання тільки до таких справ, які мають опрокинути твердження урядових свідків, що підсудні навчали в комуністичних школах, як насильно скинути американський уряд. Досі оборона намагалася витягнути від свідків зізнання, що то урядові й суспільні чинники вживали насилля проти робітників і нігрів. У вівторок переслухано свідка Джозефа Чаку з Клівленду, який пояснював лекції в підпільних комуністичних школах. Він виявляв засади комуністів, коли вони можуть піти насиллям, а коли мирним шляхом для заведення соціялізму в Америці. Він теж заперечив, наче б голова Комуністичної партії Вилієм З. Фостер колинебудь заохочував до насилля. Юджин Денніс, секретар партії, який находиться на лаві обвинувачених і є самий собі адвокатом, цей раз відогрів байку про людину, що кричить „ловіть злодія", коли втікає після грабіжі. Судця сказав, що ця байка має мае пристосування для обох сторін.

## ЗАЛИШИЛИ СТРАЙК ЗА ІМІГРАНТА.

Омага, у стейті Небраска.— Триста робітників, які вийшли на страйк з протестом проти прийняття до праці в Омага Стіл Воркс імігранта Евгена Стефана з Югославії, коли американські робітники не мають роботи, повернули до праці у фабриці. Предсідник юнії заявив, що не прийме Стефана до юнії, тому, що він не є громадянином Америки, а Стефан заявив, що він не піде до праці проти волі юнії.

## КОНВЕНЦІЯ А. Ф. П. ВИКИДАЄ ДЕЛЕГАТІВ-КОМУНІСТІВ.

Сиракюс, Н. И. — Стейтова конвенція Американської Федерації Праці усунула з нарад чотирьох делегатів під замітом, що вони належать до лівих, комунізуючих елементів. Комісія провірила закиди проти пяти інших делегатів, запідозрених у комунізмі і одобрила їх повновласти. Ці міри піднято на підставі зміни статута А. Ф. П. з минулого року, де сказано, що члени Комуністичної партії не можуть бути делегатами ні урядовцями Федерації.

# Умер Микола Мурашко

## ГОЛОВНИЙ ПРЕДСІДНИК УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

### ЗАСТУПНИК ПРЕДСІДНИКА ЗЛУЧЕНОГО УКРАЇНСЬКОГО АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ

### БУВШИЙ ГОЛОВА УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ



**В середу, дня 3-го серпня 1949, о годині 12:30 вночі, умер наглою смертю на удар серця в домі свого зятя і дочки, д-ра Йосипа і Марії Стеткевич в Ню Бронсвик, Ню Джерзі, Головний Предсідник Українського Народного Союзу, заступник предсідника Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, бувший голова Українського Конгресового Комітету Північної Америки, Адміністратор щоденника „Свобода", видатний американсько-український громадянин і діяч бл. п. МИКОЛА МУРАШКО.**

**Покійний народився дня 15-го грудня 1891-го року в селі Святе, повіт Ярослав, в Західній Україні. До Злучених Держав приїхав молодим хлопцем в 1907 році та початково осеселився в місті Рачестер, Н. И. До Українського Народного Союзу вступив в 1914 році. В тому ж році одружився з Розалією Кісіль і разом виховали троє дітей: синів Теодора і Миколу та дочку Марію, замужну за проф. Йосипа Д. Стеткевича. Беручи активну участь в українському громадському житті, зокрема в житті УНСоюзу, Покійний був вибраний Головним Предсідником цеї організації на конвенції в Нюарку, Н. Дж., в 1929 році. До чергової конвенції в 1933 році він виконував свої обов'язки, доїжджаючи до канцелярії Головного Уряду з Рачестер, а перевибраний знову головою та на підставі рішення конвенції перенісся остаточно до Джерзі Сіті, де й жив ввесь час. На чергових конвенціях УНСоюзу в 1937, 1941 і 1946 роках Покійний був знову перевибраний головним предсідником УНСоюзу, обов'язки якого виконував до дня своєї смерти. Він був членом найбільшого 361-го відділу УНСоюзу, Т-ва „Дністер" в Ню Йорку. В 1940 році Покійний був вибраний першим головою Українського Конгресового Комітету Північної Америки та був предсідником Першого Конгресу Американських Українців, що відбувся в тому ж році у Вашингтоні. На перших Загальних Зборах Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, що відбулися в Ню Йорку в 1947 році, бл. п. Микола Мурашко був вибраний заступником предсідника і на цей сам пост був вибраний вдруге Загальними Зборами цього Комітету в травні цього року. Крім Союзової праці та адміністрації „Свободи", покійний брав активну участь та живо інтересувався всіми іншими ділянками нашого громадського життя, зокрема віддавав багато часу і труду веденні ЗУАДКомітетом допомогової акції для нової української еміграції. Ненадійна смерть Покійного, що до останньої хвилини був повний сили та енергії, віддаючи їх всецільо для добра нашої організації, нашої громади і нашого народу, це чергова велика українська втрата.**

**ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!**

## ДАЛЬШЕ СКРІПЛЕННЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ЗБРОЙНИХ СИЛ В ЕВРОПІ

Графенвер, Німеччина, 3 серпня. — З нагоди своєї інформативної поїздки по Европі, речник шефів штабу американських збройних сил вчора заявив, що американські гарнізони в Европі будуть вдержані і в майбутньому і будуть скріплені головно тим, що всі дотеперішні звичайні боєві літаки будуть заступлені найновішими моделями ракетових літаків. Ген. Омар Н. Бредлі, шеф штабу Армії, що говорив теж в імені шефа штабу авіяції, ген. Гойта Ванденберга, та шефа штабу фльоти, адмірала Луїса Денфілда, які разом з ним подорожують та відбувають спільні наради з високими військовими представниками европейських партнерів Атлантійського пакту, висловив при цьому думку, що створений спільний західно-европейський оборонний комітет з представників Брюсельського договору і під проводом філд маршала Монтґомері, продовжуватиме свою працю в рямках загального оборонного Комітету, що його передбачує Атлантійський пакт. З нагоди побуту шефів американських збройних сил в Німеччині, тут відбулася вчора найбільша від часу закінчення війни військова парада, в якій взяли участь всі роди зброї. Перед своїми командантами дефілювали 17,000 американських вояків, 100 танків та поверх тисяча військових самоходів, тоді як в повітрю гуділи мотори поверх сотні літаків. Графенвер, де відбувалася ця парада, лежить в безпосередньому віддаленні від чеськословацького кордону. Ген. Бредлі, відповідаючи на запит коли по його думці Атлантійський пакт почне діяти, відповів, що „чим скорше, тим ліпше".

## ШЕФИ АМЕРИКАНСЬКОГО ШТАБУ В ЛОНДОНІ.

Лондон, 3 серпня. — Шефи штабів американських збройних сил: ген. Омар Н. Бредлі адмірал Луїс Денфілд і ген. Гойт Ванденберг, прибули вчора до Лондону, де відбудуть інформативні наради з британськими військовими керівниками. В Лондоні вони задержаться два дні, а в нарадах візьмуть участь теж військові представники скандинавських партнерів Атлантійського пакту. З Лондону вони поїдуть до Фонтенбльо у Франції, де міститься головна квартира спільного оборонного Комітету країн Брюсельського договору.

## РЕОРІЄНТАЦІЯ БРИТАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ.

Лондон, 3 серпня. — Вчора прибув до Лондону про-британський премієр Іраку, ген. Нурі ас Саїд, і тут він матиме наради з британським секретарем закордонних справ, Ернестом Бевином, та іншими представниками. Рівночасно з приїздом премієра Іраку, з Лондону відїхав емір Киринаїки, Саїд Ідріс ель Сенусі, що теж відбув наради з Бевином. У зв'язку з цими відвідинами і нарадами, в дипломатичних колах заповідають далекойдучу реорієнтацію в британській близько-східній політиці, яка не залишиться теж без впливу на загальне міжнародне положення.

## ФРАНЦІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ РІВНОГО ГОЛОСУ В СПІЛЬНІЙ СТРАТЕГІЇ.

Париж, 3 серпня. — Французький уряд принціпово домагається для своїх представників рівного голосу в спільному стратегічному Комітеті, що має бути встановлений в рямках Атлантійського пакту. Під цим оглядом французький уряд діє під сильним напором публичної опінії, ревалізуючи з Англією в справі рішального голосу в европейській стратегії. Тепер в европейських військових колах ведеться „академічна дискусія" на тему, чи західно - европейський континент потрапив би сам себе оборонити на випадок нападу зі Сходу. Заява ген. Бредлі, шефа штабу Американської Армії, що він вірить в можливість такої оборони при відповідній підготові, викликала помітне вдовілля головно у французьких військових колах. В можливість такої оборони віриться тим більше після підписання Атлантійського пакту.

## БЕЛЬГІЙСЬКІ ПРОВІДНИКИ ПЕРЕГОВОРЮЮТЬ З КОРОЛЕМ НА ВИГНАННІ.

Брюсель, 3 серпня. — На прохання короля Леопольда, що перебуває тепер на „добровільному вигнанні" в Швайцарії, виїхали до нього дві делегації з представників християнсько-соціялістичної та ліберальної партій. Вони обговорюватимуть справу повороту короля до влади, якщо на це остаточно згодився б парлямент.

## МІЖНАРОДНА ДОПОМОГА ДІТЯМ.

Лейк Сoксес, 3 серпня. — Міжнародний Дитячий Фонд при Об'єднаних Націях рішив вчора виасигнувати разом 42,000,000 долярів на допомогу дітям. З того для дітей в Азії призначено $15,000,000, европейські діти в першій половині наступного року одержать на молоко, товщі, медицину та інші продукти $13,000,000, а по два мільйони долярів призначено на допомогу дітям скитальців і для дітей в Південній Америці.

## ТУНЕЛЬ ПІД МОНТ БЛЯНКОМ.

Париж, 3 серпня. — Французький уряд погодився вчора на участь тої країни в будові тунелю під найвищою горою в Европі, Монт Блянком, Тунель матиме вісім миль довжини і лучитиме Францію з Італією.

## ГРЕЦЬКІ УРЯДНИКИ ВІДЛОЖИЛИ ПРОГОЛОШЕННЯ СТРАЙКУ.

Атени, 3 серпня. — Грецькі державні урядники, послухавши заклику уряду, рішили відложити проголошення генерального страйку до 17-го серпня. Страйк мав початися сьогодні. Урядники домагаються 60% підвишки платні, стверджуючи, що кошти прожитку збільшилися в тій країні на 70%.

SVOBODA
UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

| ПЕРЕДПЛАТА: | | SUBSCRIPTION RATES: | |
|---|---|---|---|
| На рік | $7.00 | One year | $7.00 |
| На пів року | $3.75 | Six months | $3.75 |
| На три місяці | $2.00 | Three months | $2.00 |
| В Джерзі Ситі і Закордоном: | | Foreign and Jersey City Rates: | |
| На рік | $10.00 | One year | $10.00 |
| На пів року | $ 5.25 | Six months | $ 5.25 |
| На три місяці | $ 2.75 | Three months | $ 2.75 |

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

## МИРНІ ЦІЛІ У ВОЄННІЙ СИЛІ

Заяву президента Трумана, зложену у зв'язку з передачою Конгресові шостого півричного звідомлення Комісії Атомової Енергії, мусів прийняти з великою полекшою та новою вірою в краще майбутнє кожний не тільки відповідальний державний муж, політик чи стратег, але й кожний звичайний громадянин як в цій країні, так і закордоном. Президент Труман, підкреслюючи головні напрямні та нові досягнення в дотепер́ішньому розвитку і продукції атомової енергії, заявив, що власне в цьому „американці і кожний, хто покладається на силу Злучених Держав, мають повну причину до певности і довір'я". Президент при цьому запевнив, що ця країна має тепер добре зрівноважену політику в атомовій ділянці, „яка робить нас сильнішими з військової точки зору, скріплюючи рівночасно наші мирні цілі".

В самому звіті Комісії повідомляється про продукцію „нової і ще більш ефектовної атомової зброї" та про інші „зміни і дальші досягнення в усіх фазах програми атомової енергії". Зокрема стверджено: нову, кращу і більшу продукцію атомової зброї; кращу і більшу продукцію побічних матеріялів; основну забезпеку постачання сировини для атомової енергії, отже урану, з Канади і Бельгійського Конґа, як теж успішні заходи для використання красших покладів уранової руди; вдосконалення фабрик і продукційних засобів атомової енергії, що на більше ніж половину зменшать коштя продукції; передомовий зворот в лікуванні важких недуг при допомозі радіоактивних променів та інших побічних продуктів атомової енергії; необмежені можливості для дальшого розвитку цеї ділянки науки та її використання для добра людського роду в усіх галузях його життя.

В звіті Комісії подано — як це заявив през. Труман — тільки те, що „в рямках безпеки повинен знати кожний американець про блискучий прогрес, що його зроблено в цему сміливому підприємстві".

Ясно, що в теперішніх міжнародно-політичних обставинах не може бути й мови про повне використання на благо людства тої атомової енергії, відкриття якої двигнуло можливості нашої цивілізації щонайменше на тисячу років наперед. Бо ця атомова сила, що відкриває для людей нові кажкові горизонти, може в обставинах стати їх загладою, якщоб тільки попала в безвідповідальні руки. Совєтський Союз змобілізував — як це виходить з останніх судових процесів — всі свої шпигунські сили разом з резервами, щоб тільки видерти Америці цю атомову таємницю і він напевно не робить цего в мирних цілях. Бо Злучені Держави з власної ініціятиви пропонували віддати цю таємницю під міжнародню контролю, домагаючись тільки самозрозумілого забезпечення, що вона буде використана тільки в мирних цілях та на добро людства. Совєти на це не погодилися, бо це означало б піднести перед світом свою залізну заслону та показати не тільки всі страхіття совєтського пекла, але й всі кузні нової зброї в підготові до нової війни для запанування над світом.

В таких обставинах єдино правильною політикою відповідального перед історією уряду Злучених Держав може бути ще збільшення дотеперішньої програми продукції атомової енергії як у військових, так і мирних цілях. При цьому всьому американський нарід і його уряд не можуть ані на хвилину забувати, що все це є тільки превенційними, тимчасовими засобами. Теперішня військова перевага, що випливає з атомової зброї, буде використана тільки тоді, якщо її використається політично не тільки для збереження тимчасового, але для забезпечення постійного миру, що його можна досягнути тільки в одному світі вільних людей, зі справедливістю для всіх.

## 22 біліони на зброєння

Під теперішню пору американські начальники генерального штабу, а це: адмірал Луїс Е. Денфілд, ген. Омар Н. Бредлі й ген. Гойт С. Ванденберг, переводять конференції з представниками західно-европейських країн для підготовки пляну спільної оборони. Виходить, що світ опинився знову напередодні загрозливої війни й тепер уже Америка не жде аж війна вибухне, але наперед робить зусилля, щоб відстрашити від неї майбутнього наїзника.

У конгресі зголосив президент Труман проект постачання оборонних матеріялів для европейських держав на суму $1,450,000,000. Це тільки в додатку до $14,000,000,000, ухвалених на оборону Злучених Держав Америки. През Труман домагається від конґресу встановлення матеріяльних позичок для Европи на такий лад, як це було підчас другої світової війни. Цей спосіб називано тоді „Ленд-Ліз". Тому, що небезпека може вибухнути кожної хвилини, Труман хоче дістати від конґресу повновласти для вирішення ним самим, якій державі, в якій кількості і на яких умовах мали б бути вислані засоби. Він хоче теж признати йому право висилати американську зброю і виряд по ціні продукції до запріязнених держав.

У конгресі і поза ним підносяться запити, чому це все робиться?

Урядово дають такі основні вияснення: Нації поза Злученими Державами, настроєні прихильно до нас, не мають спроможности продукувати всіх родів зброї, потрібних для оборони. На випадок совєтського нападу Західні Держави не будуть мати доволі оборонних засобів, щоб захистити себе перед Росією. Коли б так Західні Держави почали виробляти свою зброю у відповідній кількості й якості, тоді їм не стало б плодів для прохарчування. Народи попали б у ще більшу нужду і тоді не було б мови про оборону. Навпаки, це було б для Совєтів заохотою до приспішення нападу.

Вже тепер західно-европейські держави разом видають $5,500,000,000 річно на оборону. Це робить Великобританія, Франція, Бельгія, Голандія, Люксембурґ, Норвегія і Данія. Німеччині не вільно озброюватися, а Італії тільки в обмеженій мірі. Еспанія, докищо, остається поза периферією оборонної полоси.

Злучені Держави вступили з днем 1. липня в новий бюджетовий рік. На цей рік призначив конгрес на оборону нашої країни згаданих 14 біліонів, тобто по два з половиною на кожен доляр, виданий західно-европейськими країнами на їхнє зброєння. Новий Ленд-Ліз має виносити півтора біліона, крім згаданих видатків. Америка постачає невоєнних засобів поза совєтським світом у висоті 6 біліонів річно на забезпеку.

Це такий видаток, над яким поважно призадумуються як у конгресі, так і поза ним. Неодин запитує себе: „Чи ми є в спроможності це сповнити?".

Податок на біжучий скарбовий рік передбачений так, що по покритті видатків забракне ще 5 біліонів долярів. Одначе, навіть враховуючи цей дефіцит, повстає питання, чи можна буде покрити всі інші видатки, крім передбачених?

Треба застановитись, які можуть бути „інші видатки" на військові цілі. Президент Труман жадає для себе повновластей приділювати приязним країнам надвишку американських воєнних матеріялів з тих, які мають уже бути випродуковані. Кільки таких матеріялів має бути постачених, це залежатиме від оцінки президента. Так само президент мав би рішати про те, що має вважатися надвишкою.

У пляні, передбаченім у посланні президента, згадано воєнні танки, кріси, артилерію, амуніцію, літаки, кораблі, електронічний виряд, одяг і інший особистий виряд. Вагу кладеться на важкий виряд для збройних дивізій — возі, танки, великі гармати і т. п.

Тільки атомові бомби не можуть бути передані чужинним країнам на підставі повновласти президента. Над цею справою йдуть спеціяльні наради в конґресі і поза конґресом і про них докищо звісно тільки, що атомова бомба має остатися виключно в руках Злучених Держав.

Хто інтересується стратегією, той запитує, хто має дістати найбільше воєнних матеріялів? Отже знову кажуть, що Франція. Великобританія мала б дістати значно менше, а малі країни, як Норвегія, Данія, Бельгія, Голандія, Греція, Туреччина мали б діставати допомогу в теперішних розмірах. Іран мав би дістати від президента теж якусь воєнну допомогу.

Із передбачених півтора біліона вартости матеріялів президент мав би дати західно-европейським державам на підставі Ленд-Лізу матеріялів вартости $938,450,000, за дорадчим голосом військових знавців. Дальших $300,580,000 він мав би передати Греції, Кореї, Туреччині, Іранові й іншим країнам, які на це заслуговували б.

Одначе це не значить, щоб у країнах поза Америкою не йшла продукція воєнних матеріялів. За згаданим пляном президент мав би вислати Европі приладів і машинерії для продукції матеріялів вартости $155,000,000, так, щоб не позбавити цивільного населення користей з цивільної продукції. Найбільше машинерії пішло б до Англії.

За всі оці постачання закордонні держави не були б зобов'язані постачати Америці нічого певного. Вони мали б тільки зобов'язатися вживати розумно і для означених цілей американські припаси і не продавати їх нікому. Навіть нема ясно означеної постанови в справі Проти-Ленд-Лізу, тобто зобов'язання, що чужинні держави мають висилати свої матеріяли Америці.

З того виходить, що Америка вдоволиться тільки самою можливістю користування територією закордонних держав як базами для оборони. Це вказує, як далеко грозить небезпека збоку Росії, коли Злучені Держави крімільного нічого не жадають для себе нічого!

Л. Луців.

## Спогад про Дмитра Вітовського

**(В тридцяті роковини Його смерти).**

Полковник Дмитро Вітовський безперечно належить до найвизначніших особистостей між Українськими Січовими Стрільцями. Його передчасна трагічна смерть в часі поворотy літаком з Західної Европи в Україну в дні 4. серпня 1919 року — ще збільшила була ореол слави кругом його голови. Тому не дивно, що кілька соток старшин і стрільців Галицької Армії, які другі роковини 1. листопада перебули в польській неволі за колючими дротами в Тухолі на Помор'ю — виставили були драматичний твір Романа Купчинського, в якому головним героєм був Дмитро Вітовський. Але пізніше, як то часто у нас буває, „забули в Україні славного гетьмана", — і українське громадянство почуло ім'я полковника Вітовського в зв'язку з тим, що він кілька літ мусів лежати в Берліні в чужому гробівці, звідки грозили, що викинуть тіло українського полковника і його адютанта, четаря Чучмана, бо власник гробівця потребував місця для членів своєї родини.

Сьогодні минає 30 літ з дня смерти полковника Дмитра Вітовського і оцих кілька моїх спогадів нехай будуть скромною китицею квітів на забуту сьогодні могилу на далекій чужині цего славного січового лицаря.

Вперше побачив я Вітовського при кінці серпня 1914 р. в Стриї, куди з усіх усюдів Галичини з'їздилися Січові Стрільці. Приїхала сюди і наша Дрогобицька Сотня. При новій реорганізації провід нашої сотні обняв Дмитро Вітовський. Всі ми майже були „цивілісти", в різнородних одягах, що перебули кілька тижневий вишкіл по селах Дрогобиччини. Знали ми вже впоряд, добре робили колони і лави, бо між нами було кілька бувших австрійських вістунів і пластунів, що нас добре вимучили по луках та стернях Ясениці Сільної, Попелів і Модрич. Тому ми були горді, що дістали на команданта сотні Вітовського, що був у справжньому військовому мундирі і мав рангу, здається, „кадет-аспіранта", чи „кадета". Такі самі ранги мали і всі інші сотники, як Василь Дідушок, Сень Горук, Будзиновський та інші. Бувші австрійські лейтенанти були вже командантами куренів, як Степан Шухевич, що обняв був команду нашого куреня, або д-р Волошин, а четар Михайло Галущинський — був начальним командантом усіх Січових Стрільців.

Дальший наш вишкіл в Стриї відбувався під проводом Дмитра Вітовського. Він своїм знанням імпонував усім своїм стрільцям. Не звертав завеликої уваги на парадні вправи, тільки дбав про те, щоб стрільці опанували бойові вправи, полеву службу та військову воєнну дисципліну, бо вже тоді бачив, що війна буде довга і полева служба буде „насущним хлібом" стрільця. І так воно дійсно було в часі зимових боїв у Карпатах, де Січові Стрільці здобували найвищі військові признання саме за славні свої стежі глибоко в запілля московської лінії.

Дня 3 вересня Січові Стрільці виїхали зі Стрия, бо московські царські війська заняли були вже Львів. На Закарпатті відбувався дальший наш вишкіл, а пізніше три наші сотні поділили на т. з. „двадцятки" і казали нам іти в вороже запілля, аж під Львів і Городок, хоч ворог був уже на Карпатському Бескиді. Так я стратив Дмитра Вітовського на кілька місяців — і долучився до його сотні в червні 1915 року під нашим столичним Галичем, який тількищо здобули були Січові Стрільці, а сотник Вітовський вивісив був на ратуші український прапор. Зголосилися ми до сотні в ночі, бо тільки тоді можна було перейти провізоричним мостом Дністер, який ворог завзято обстрілював.

„Добре ви трапили" — привітав нас сотник Вітовський. „Завтра вранці йдемо через Гнилу Липу на Тустани і Семаківці. Але не бійтеся! Ви вже нюхали порох ще на Бескиді минулого року — кладіться спати, бо може бути гарячий день!"

Другого дня ми в бою здобули московські окопи і йшли переможно вперед. Так зайшли ми аж до родинного села Вітовського, Медухи, де населення зворушливо витало Січових Стрільців, а між ними свого мешканця, сотника Вітовського. Там група стрільців разом з Вітовським відвідала гріб Січового Стрільця Мелелея, що кілька днів раніше, захоплений москалями, згинув за ворожою лінією.

А в серпні прийшов славний бій під Завалом, де сотня Вітовського врятувала позицію цілої групи, що перейшла була на Золоту Липу. В тій битві згинув славною смертю молодий четар Іван Балюк, а сотник Вітовський показав бистроту свого ума, бо перший побачив маневр ворога, який кілька своїх сотень кинув був на наше праве крило, хотячи з боку вдарити на нас та знівечити увесь успіх цілої ударної групи, що широким фронтом перейшла вже була річку під охороною гураганного вогню кільканадцятьох батерій. Сотник Вітовський негайно кинув наказ свій сотні змінити фронт на право і сотня своїми багнетами відкинула ворога, що вже зачав був „звивати" наш фронт, захопивши кільканадцятьох стрільців у полон.

Поляглому четареві Балюкові і стрільцям віддзвонили після бою товариші „Видиш, брате мій" і „Червону Калину", а Січове Військо пігналося за ворогом аж над Стрипу. Тут прийшло до затяжних довгих боїв, що тривали аж до літа 1916 року. Тут після славних Семиківців зимувало Січове Військо, бо цілу зиму була позиційна боротьба. Сотник Вітовський відійшов тоді на Волинь, де організував українське шкільництво і я стрінувся з ним аж літом 1917 року в Січовому Вишколі в Розвадові коло Миколаєва. І тут я мав щастя належати до вишкільної сотні Дмитра Вітовського. Сотні вправляли на луках над Дністром та на свіжих стернях дроговизького поміщика графа Скарбка.

Одного гарного літнього пополудня верталася наша сотня з вправ. Залізничими рейками мчався поїзд зі Львова до Стрия, а сотня, як звичайно, співала пісень. Сотник з четарями йшов по заду сотні та гуторив щось. Це ж був славний 1917 рік в Україні і стрілецькі серця ловили веселі вістки про український змаг до волі. Та нагло сотня зачала співати якоїсь не дуже то моральної пісні, здається чи не

(Докінчення на стор. 3-тій)

К. ПЕТРУС

## СОВЄТСЬКІ АРЕШТАНТИ

...ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОБДУРЕНИМ ЧЕРВОНОЮ ПРОПАГАНДОЮ.

85)

Що це таке, соціялісти і пролетарі всіх країн? Як це зветься при світлі навіть злодійської моралі? У нас це зветься сатанизмом, а у вас здається — „совєтською демократією?"

Але про це — потім. Іншим разом. А тепер продовжуватимемо про голод. Про такий же голод по інших областях наступного, 1933 року.

Кубань.

Що таке Кубань?

Кубанська область за царизму урожаєм одного року могла прогодуватися щонайменше три-чотири роки. Це золоте дно Північного Кавказу. А в 1933 році большевики перетворили його на кладовище... Все висмоктали. Навіть груші-дички, заготовлені людьми на зиму, було вилучено. Окремі господарства й цілі станиці, як, наприклад, Полтавська, Усть-Медведівська, за невиконання зерноп остачань, що в кілька разів перевищували наявність їхніх запасів зерна, висилають за Урал, де майже поголовно всі й загинули. Залишене невиселення населення стало розбігатись на всі боки. Але їх усюди ловлено всюди ловили агенти ГПУ і повертали назад у... найближчу тюрму, або знов засилали в Сибір. Тюрми й будинки ув'язнення були переповнені. В'язням видавали по 50-100 грамів хліба на день. З тих, що потрапили в цей час у тюрму, виживали щасливі одиниці. В Краснодарській тюрмі, наприклад, щодня вмирало від 20 до 50 чоловіка... Така ж смертність була й по інших тюрмах цього краю.

Ті, що залишились по станицях і хуторах, люди, як це було в Україні, почали живитися всім, що могло бути їстивним... Собаки, коти, щурі, коні, всяке стерво, кора дерев, трупи тварин, трупи людей, — усе стали пожирати збожеволілі станичники. З середини зими поплили лиховісні чутки про людожерство. Які це були страшні чутки! Не вірилось.

В станиці Абінській одна перекупка зарізала дівчинку своєї сусідки, приготувала з неї холодець і продавала на залізничній станції пасажирам... Її накрили з речевими доказами й арештували. Переказували, що ГПУ її, може, розстріляло... А, може, і в Соловки завезло.

В станиці Слав'янській знайомий районовий лікар брав участь у комісії ГПУ для огляду 18-20 заарештованих, які організовано провадили лови громадян і їх з'їдали. На допиті вони реготали й поводились, як божевільні. Їх розстріляли.

Поблизу залізничної станції Лінійної з невеличкого лісу вискакували людожери, хапали мирно проходящих людей і тягли їх у свої лігво... Проходиш, бувало, повз цей ліс (навіть удень) і оглядаєшся на всі боки. Моторошно було...

В станиці Ахтирській моя добра знайома, сектантка (хлистовка) Альохіна, розлучившись із своїм чоловіком (у хлистів це не вважається за гріх), прийняла в свою хатинку, що складається з кухні й кімнати, якихось людей із-за Кубані. Комірники — чоловік і жінка — проживши кілька днів, зарізали свою хазяйку, обрізали труп до кісток, а кістки і нутрощі закопали в сінях і присипали всяким мотлохом і стружками. М'ясо було складене в цебер і приготовлено варити. Рано вранці в хату зайшла сусідка й почала питати, де Альохіна. Комірники, прикривши нашвидку цебер рядниною, плутано відповідали, що хазяйка пішла в гості до своєї дочки за Кубань. Сусіді відомо було, що Альохіна, ідучи до будького в гості, завжди одягала святкове вбрання й узувала нові патинки. А тут убрання її висіло на стіні, а патинки стояли під ліжком, що здалося їй дуже підозрілим. Та коли вона ще побачила біле м'ясо в цебрику, кепсько прикрите переляканими комірниками, на неї напав якийсь незнаний жах. Вона покварно вийшла надвір і побігла до колишнього чоловіка Альохіної, щоб той ужив потрібних заходів. Вона висловила йому свої підозріння, і разом із ним пішла до міліції. Людожери, відчувши недобре, вчасно зникли, захопивши з собою частину речей хазяйки. Прибулий на місце події міліціонер виявив тільки кістяк, закритий у сінях, та нутрощі нещасної. А м'ясо каннібали занесли з собою.

В Краснодарі одного командированого партійця повія запросила до себе в гості. Вночі він був розбуджений якимось дивним хрипінням за фанерною перетинкою. Повії з ним уже не було, а в сусідній кімнаті відбувалась якась метушня. Він обережно, навшпиньки, підійшов до напівзачинених дверей і побачив, як дві якісь незнайомі люди краяли людський труп. Ошелешений партієць вискочив через вікно на вулицю, зняв галас і почав стріляти з нагана. Нічні сторожі й міліція, що збіглися на крик, оточили страхітний будинок, але крім зарізаного нещасного, в будинку вже нікого не було.

В станиці Троїцький брат лаштувався вже був зжерти свою сестру, що приїхала до нього з Ростова, але вона з жахом вихопилася з його рук і її врятували в станичній раді. Людожер зник. Потім розповідали, що в його хаті під підлогою знайшли кілька кістяків. В Новоросійську в купленій дельфіновой ковбасі, були виявлені дитячі пальці. Такі ж речі розповідали про пиріжки в Краснодарі. Труп прохожого, напередодні вмерлого на вулиці від голодового виснаження, на ранок був обдертий і з'їджений голодними його попутниками, які вмерли другого дня. Їхні тіла також були з'їдені.

Колишні червоні партизани, що близько стояли до ГПУ, розповідали, що в Північно-Кавказькому краю було заарештовано сотні людей, обвинувачених за людожерство... Як правило, чоловіків знищували, жінок — на Соловки...

(Дальше буде).

Д-р Іван Німчук.

# СОВЄТИ У ЛЬВОВІ

## ПЕРШІ ЧОТИРИ ДНІ ПІД БОЛЬШЕВИКАМИ*)

1)

**Від 17. до 22. вересня 1939 р. — Оснування Українського Допомогового Комітету. — Вїзд до Львова червоної армії і перші большевицькі агітатори. — Українська делегація у представників нової влади. — Відвідини в домі Просвіти і наїзд на „Діло". — „Саморозвязання" УНДО. — Нарада українських журналістів і атака на мене тов. Чернюка. — Що він почув від приявних. Моє арештування.**

Після того, як червона армія перейшла вдовсіта 17. 9. Збруч, німці обстрілювали Львів уже рідше. Проте німецькі стрільна, заподіяли ще в місті багато шкоди. Так одна ґраната вдарила в ріг камениці Просвіти від вул. Бляхарської і знищила частину даху й муру того старого дому. Одна тяжка бомба розсадила цілковито семінарську церкву Святого Духа при вул. Коперника, де залишилась тільки вежа; друга — змела дах великого костела оо. Езуїтів та знищила сумежну Скарбову Палату. Купою румовищ стало й кількадесять інших обектів у місті.

20. 9. появився німецький ультимат до польської оборони міста, щоб вона його здала, бо інакше Львів буде зовсім знищений. За здачею заявилися члени міської ради і — як казали — також найвищі церковні достойники, але військова команда під проводом ген. Лянгнера (яке польське прізвище!) рішила німців до міста не впускати. Дозволила тільки, очевидно, в порозумінні з німецькою військовою командою, вийти з міста тим цивільним особам, що того забажають, поза лінію німецького боевого фронту. Виходити можна було двома вулицями: Жовківською і Личаківською поза їх рогачки о год. 5. пополудні. Як тільки проголошено цей дозвіл у радіо і розліплено на мурах міста, у двох означених напрямках рушили тисячі львовян з клунками й малими дітьми, щоб видістатися з обложеного міста. Ті, що вибралися Личаківською рогачкою на схід, стрінулися за німецькими лініями вже у Винниках з большевицькими танковими стежами і вернулися до Львова зараз за ними, себто по 3-4 днях.

Хто слухав тоді радія, міг почути промову Гітлера, в якій він подавав уже підсумки всієї польської кампанії, хоч Варшава ще не була скапітулювала. Він хвалив боєву вартість простого польського вояка, підкреслював нахил до ініціятиви у підстаршин та стверджував повну нездарність вищого проводу польської армії. Без уваги на те, чи ця характеристика польської армії була вірна чи ні, її розгром німцями в такому рекордово короткому часі був чимсь безприкладним в історії. Президент д-р Кость Левицький, довголітній парляментарист і провідник українського народу Галицької Землі за часів Австрії, з яким я від 12. 9. ночував у підвалах дому Дністра при вул. Руській, а днював на його подвір'ї чи в партеровій залі Сокола-Батька, повторював у тих днях заедно: це кара Божа на Польщу — за її насильства і знущанням над нашим народом.

Надійшов день 21. 9. Сенатор Володимир Децикевич, що теж, як і багато інших українців, ховався у тих днях перед обстрілом міста в домі Дністра, приніс вістку з магістрату, що поляки створили свій Допомоговий Комітет, який при помочі засобів міста мав би розвинути негайно відповідну акцію серед зубожілого польського населення. Подібний Комітет — казав він творять жиди, тому треба би й нам створити Український Допомоговий Комітет. З місця скликано на 3. годину пополудні ширшу нараду, на яку запрошено тих українців, що жили чи пак перебували тоді у трьох великих сусідніх каменицях: Дністра, Ставропиґії і Просвіти, та притягнено ще декого з мешканців недалеких домів Наукового Товариства ім. Шевченка при вул. Чарнецького. Нарада відбулася в залі Дністра, де зібралося коло 50 визначних громадян. По рефераті Децикевича і короткій дискусії рішено одноголосно оснувати такий У.Д.К. і тут же вибрано його тимчасовий провід: д-р Кость Левицький — голова, сен В. Децикевич — заступник голови, я — секретар. Розуміється, учасники наради вірили, що Комітет зможе проявляти діяльність під большевиками, з приходом яких до Львова в найближчих днях, а радше годинах, рахувалися всі.

Коли ми вийшли з наради, почули від сторони Валів кілька крісових вистрілів, які незабаром поширились на ціле місто. Це польські вояки демонстрували кінець війни в такий спосіб, що стріляли собі „на віват". А незабаром стали ті вояки заповняти вулиці і кидати зброю, муніцію та всякі частини свого устаткування. Були такі, що йшли з похнюпленими головами, але більшість виявляла недвозначно свою радість, бо мовляв війна для них вже скінчилася. Такі сцени повторилися ще в більших розмірах другого дня передполуднем, декуди почалися і грабунки. В кількох місцях польські старшини пробували спинити своїх вояків перед всякого роду бешкетами, а коли це не помагало, вони з розпуки і стиду стрілялися на їх же очах та на очах збентеженого до краю населення.

В пятницю 22. 9. між год. 1-2 пополудні проїхав у швидкому темпі від сторони Личакова головними вулицями Львова відділ червоних кінноти, зберігаючи всі засоби обережности. А вже коло год. 2:30 почули ми сильний гук і шум моторів. Коли ми вийшли перед дім Дністра на вулицю від сторони Валів, побачили советські танки, що посувалися поволі вперед. На деяких з них сиділи молоді, розрадувані жидки з червоними прапорчиками, при чому деякі з них щось вигукували. Залога тих танків, озброена в 4-дулові машинові кріси, була якась вистрашена і виглядала така перемучена, якби мала за собою бодай кілька місяців боїв і тисячі кільометрів пройденої дороги. Тим часом червона армія вїздила до Львова без одного вистрілу, бо хто ж мав ставити їй опір, коли розбита на заході польська армія здавалася сотнями тисяч в німецький полон, або пробувала меншими чи більшими групами дістатися в Румунію та Мадярщину?! Але в суботу й неділю, коли советські танкові з'єднання переїздили через Львів безперервно зі сходу на захід, картина була та сама: червона армія була дивно виснажена і виголоджена, до того ж вся вона мала на собі такі нужденні уніформи, що вони просто відбивали своєю вбогістю та знищенням від добірної якости уніформів, що їх носили вояки німецькі чи польські.

Ще перед вїздом і в часі вїзду до Львова червоної армії советські літаки розкидали над містом всякого роду пропаґандивні летючки українською мовою, в яких була сила-силенна різних обіцянок. Писалось там на всі лади про визволення українського народу з польсько-панської неволі, про допомогу в розгорнені всіх його творчих сил, про землю селянам і фабрики робітникам, про запевнення якнайбуйнішого розвитку для української культури й науки і т.д. Були і запевнення, що советська влада не цікавиться минулим громадян, а вимагає тільки льояльности до себе і ґарантує всім свободу діяльности, недоторканість особи і праці. Були й летючки з цілими промовами послів Українського Національно-Демократичного Обєднання в польському соймі. Я сам підняв скинену летючку з промовою посла Дмитра Великановича у варшавському соймі, в якій він ілюстрував цифровими даними польонізацію українського шкільництва на наших землях, і передав йому літературу на подвір'ї Дністра. Він був, очевидно, дуже вдоволений, а хтось з гурту біля нас сказав голосно: О, тепер ви, пане после, забезпечені вже до кінця життя! Те „забезпечення" виглядало так, що Великановича, як зрештою майже всіх послів, сенаторів і взагалі діячів УНДО та інших українських політичних партій у краю, заарештували большевики дуже скоро і повивозили в глибину СССР, де майже по всіх них пропав усякий слід.

(Дальше буде).

*) За згодою автора передруковуємо з його спогадів „595 днів советським вязнем" три перші розділи про зайняття червоною армією в 1939 р. Західної України, зокрема Львова, які були видруковані в канадійськім „Світлі".

## ВІДБУДЕТЬСЯ ГОСПОДАРСЬКА НАРАДА

Організація Українських Імігрантів „Самопоміч" заповіла на неділю, дня 7-го серпня в год. 2-гій пополудні, Суспільно-Господарську Нараду, що відбудеться у великій залі Шкільної Авдиторії при українській католицькій церкві св. Юрія в Ню Йорку, 217 Іст 6-та Ст. Предметом нарад буде обговорення можливостей організації суспільно - господарської розбудови української іміґрації в Америці. Передбачується вибір „Господарської Ради". „Самопоміч" прохає всех громадян взяти участь в спільних нарадах над цею так важливою справою.

o

## Д-Р М. ДУДРА ПРОФЕСОРОМ КАЛЕДЖУ В ОГАЙО

Стубенвіл, Огайо. — Місцевий Геральд-Стар з 26-го липня повідомив про іменування д-ра Михайла Дудри професором економії в місцевому Каледжі. В повідомленні, проголошеному президентом Каледжу, Денілом В. Іґеном, подається короткі інформації про студії і дотеперішню вихово-наукову працю новоіменованого професора. Д-р Михайло Дудра, що перед війною та під час війни студіював в Західній Європі і опісля працював доцентом на університеті УНРРА в Мюнхені і професором-асистентом в Українській Господарській Школі там же, вернувся недавно до Злучених Держав, як країни свого народження. Широким колам американсько-українського громадянства він відомий зі своєї громадської праці тут перед війною, зокрема з організаційної та культурно-освітньої діяльности серед походженців з Лемківщини.

## УКРАЇНСЬКИЙ АРТИСТ МАЛЯР ПОКІНЧИВ СТУДІЇ

**Олександер В. Мусійчук, український артист-маляр, покінчив студії артистичної школи „Клівленд Інститут оф Артс".**



Ардист - маляр О. Мусійчук.

**Від 1. серпня ц. р. буде в Форда, в Дітройт, Мишіґен, де прийняв посаду „Дізайнер ін ді стайлінґ секшен".**

**Крім рисівництва, покінчив малярські студії, а також брав курс різьби. Наш артист уже був нераз нагороджений на виставах образів в Йонґставн і Клівленд. Він є сином о. Степана Мусійчука і членом У. Н. Союзу.**

## ЩО ПИШУТЬ?

### ЗАРОБІТКИ УКРАЇНЦЯ ПРИ УПРАВІ ТЮТЮНУ

(З листа українського скитальця, що приїхав перед 5 тижнями до Тейбор Сіти, у стейті Норт Каролайна).

Працюю при зриванні тютюну та виконую інші господарські роботи. За той час поволі привикаю до фармерського життя в Америці. Моя жінка працює в хатньому господарстві. Живеться нам не зле, але й не добре. Я заробляю $3 денно, працюю 13 годин. Живемо разом з господарем в одній домі й разом з ним харчуємося, за що він обтягає $1 на день так, що мені лишаеться $2 начисто.

Малий заробіток, гарячий клімат та труднощі, що випливають з співжиття двох родин в одним мешканні, а ще до того цілковитий брак наших людей і товариства взагалі, утруднюють мій побут тут, та вже тепер приневолюють думати про зміну місця. Завеликий скок з Відня на безлюдну фарму серед лісів. Зрештою, здаю собі справу, що це початково в чужому краю. Не зневолячуся та не піддаюся злидням.

Будьте ласкаві і пришліть мені „Свободу" й рахунок за неї. „Свобода" буде одинокою розрадою для мене, а Ваша ласкава відповідь потіхою.

І. К.

## ВАЖЛИВЕ В СПРАВІ ВИВЕЗЕНИХ З АНГЛІЇ ХВОРИХ УКРАЇНЦІВ.

14 травня б. р. з різних шпиталів Англії були перевезені до Німеччини 60 хворих різних національностей, а в тім 22 українців. Зогляду на досить раптовий вивіз цих хворих, останні і їх знайомі і кревні втратили зв'язок. У поодиноких оголошеннях в пресі про розшук цих хворих згадується, що той, чи інший хворий пропали. Українська Санітарно - Харитативна Служба й Представництво на британську зону окупації повідомляє, що ці вивезені 14. 5. б. р. з Англії хворі знаходяться в шпиталі Котенвальд.

Списки цих хворих У. С. Х. С. має і готова допомогти всім зацікавленим навʼязати контакт з ними.

Адреса: **Санітар унд Харітас Дінст, (20а) Ганновер, Ан дер Лістер Кірхе 1/3.**

## ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На ділі Конгресового Комітету жертвували: П. Стасюк, з Ню Йорку, Н. И., $100; Збірка на похорони бувшого секретаря від. 55 У. Н. Союзу, пок. Олександра Шандровського, з Болтімор, Мд., $44; Жіночий відділ 36 У. Н. Союзу, з Рачестер, Н. И., $10; Филип Матлай, з Ню Йорку, Н. И., $10; Стефан Щуровський, з Сентервіл, Мд., $3.

## Спогад про Дмитра Вітовського

(Докінчення зі стор. 2-гої).

„А в Одесі, а вгороді, на прекрасній вулиці", бо деякі російські пісні закрадалися декуди і до стрілецьких лав, що вже переспівали увесь свій стрілецький репертуар. Я сам не співучий і йшов у першій двійці, як вістун. Та нагло чуємо ззаду команду: „Сотня позір! Обернись! Розстріляти вправо!" — Наказ негайно виконано і зачалися одноголосні карні вправи, в яких стрільці зіпріли до нитки і повиставляли язики з перемучення. Тоді сотник Вітовський пояснив сотні, що непристойні московські пісні не годяться ніяк Січовому Війську, що має такі прекрасні свої пісні.

„Ми не тільки звичайні боєвики, ми авангард української армії, що після довгих літ неволі зривається до нового життя! Ми мусимо високо нести свій прапор. На нас дивиться не тільки Володимир Великий і Ярослав Осьмимисл, але і наші великі гетьмани Хмельницький і Мазепа! Тому киньте зі свого репертуару всякі „деревушки" і соромицькі пісні".

Після тих слів сотника Вітовського, сотня як непишна машерувала до своїх квартир, а щоб хоч трохи удобрухати свого любимого сотника, зачала співати пісню про „березу, білу незелену", якої віття „татари шабельками обтинали".

Бо сотня знала, що Вітовський любить цю пісню, уважаючи її за одну із найстарших наших маршових пісень.

Востаннє бачив я Дмитра Вітовського в Станиславові зимою 1919 року. Він був тоді полковником і першим державним секретарем військових справ Західно-Української Республіки. Зі Станиславова відходив новий маршовий курінь під Львів, а полковник Вітовський промовляв до рідного війська, висилаючи його у „кривавий тан". Вітовський тверезо дивився на справу і немав прочував важкі умовини, в яких український нарід буде здобувати свою державу, бо зачав свою промову словами народньої пісні:

„Возьми, мати, піску жменю,
Посій його на камені.
Як той. мати, пісок зійде,
Тоді твій син з війни прийде".

Багато з тих стрільців, що слухали тоді промови свого полковника, наложили своїми буйними головами від Перемишля аж до Києва і Одеси. Не вернувся з війни і сам полковник та спочиває в чужій землі, далеко від рідної України.

Але в проріднені ряди борців за волю України стають нові воїни - герої, бо змагання до волі — це найвищий наказ кожного культурного народу.

І це також найкраще вшанування пам'яті покійного Дмитра Вітовського.

# ЗВІТ

## ЗІ ЖЕРТВ, НАДІСЛАНИХ ДО ЗЛ. У. А. Д. КОМІТЕТУ. (ЗА МІСЯЦЬ БЕРЕЗЕНЬ 1949 Р.)

**Филаделфія, Па.:** Укр. Амер. Ґорожанський Клюб при Френклин Ст., $500. Е. Леськів 5, Й. Бережницький 5, Гр. Леснік 5, Тов. Св. Володимира, від. 105 УНС 10, А. Ґрабаня 5, Укр. Переселенчий Осередок при ЗУАДКомітету 127, Р. Онуферко 5.

**Ковтсвилл, Па.:** Злучені Жіночі Організації зложили: Клюб Матерей $18, Сестрицтво Укр. Прав. Церкви 5, Доньки України 5, П. Ґринька 2, Р. Заплітна 2, М. Урбан 1, решта дрібними. Разом $35. М. Ковальська 5, Г. Врублевскі 5.

**Єсінґтон, Па.:** М. Зурівська $5.

**Микізрокс, Па.:** І. Кіналь $10, Й. Патрос 5.

**Нескогонінґ, Па.:** Український Народний Дім $25.

**Сликвилл, Па.:** Й. Ятчишин $10.

**Сейр, Па.:** М. А. Рош $10.

**Олифант, Па.:** В. Ковальчук $5.

**Бердфорд, Па.:** Й. Пиш $5.

**Нортгемптон, Па.:** В. Саюк $5.

**Честер, Па.:** Сося Страґ $10.

**Питсбурґ, Па.:** І. Солонина $5.

**Аллентавн, Па.:** Братство Св. Арх. Михаїла, від. 147 УНС, зложили: Братство з каси $15; по 5: Т. Іваськів, І. Федорак, І. Рудакевич, В. Кішанич; по 2: Д. Мороз, І. Шевчук, Д. Слота, Г. Біленький, М. Гуцайлюк, С. Вітик; по 1: С. Маркович, М. Хомик, І. Федорінець, К. Вітик, І. Заведюк, О. Рудакевич, А. Салаш, А. Салаш, В. Пондяк, Т. Лось, О. Матковський, А. Біленька, М. Ертел, В. Ярема, І. Марущак, Р. Бойко, І. Заяць, А. Климань, С. Мешко, В. Гришко, В. Ракочий, М. Антонюк, М. Вернийовський, В. Пипюк, Луць Ґолдан, А. Вітик, М. Блащак, А. Крайняк, Т. Трухан, В. Фартух, М. Мороз, І. Сокальський, С. Сідловський, О. Клапко, М. Заяць, П. Фартух; решта дрібними. Разом $84.

**Ню Йорк, Н. Й.:** В. Дроботій $5, Укр. Незалежний Золотий Хрест 25, Іванна Хомів 5, Стефан Замосцяник 20, Теодор Олійник 8, Український Дем. Клюб СУА, від. 4 10, С. Козопас 5, А. Мулик 5, Комітет Злуч. Амер. Організацій дохід зі „Свята Злуки" 100, Д. Прус 5, Н. Ковбасник 5, О. Мандзук 5, Українське Запомогове Товариство Жіноча Поміч — Коляда 60. Зложили по 5: М. Марусевич, Анна Либа; по 2: Е. Кобзар, М. Гарасимчик; по 1: М. Харамбура, А. Ґрескович, К. Крупник, А. Васильків, М. Гаврилович, П. Свитак, А. Галицька, І. Буска, К. Дранк, А. Кіт, А. Йосек, М. Чума, А. Комарович, О. Шуст, М. Стебник, Т. Салтісик, М. Середна, А. Чархан, Т. Коніцкі, А. Либа, В. Ґроховська, Р. Тхорек, А. Андрусяк, А. Кавецка, А. Ковальська, М. Баран, А. Чайка, Т. Данилик, Т. Дякович, Т. Дмитрів, С. Ковбаснюк, А. Квасна, А. Кізима, К. Гнатяк, А. Киршка, М. Павч, М. Слободян, М. Зільонка, П. Валк, Ю. Нешка, А. Паснак, М. Баляш, А. Матчак, М. Робіцкі, Е. Добріянські, М. Кінаст, М. Савицька.

**Сван Лейк, Н. Й.:** Д. Євчук $5.

**Галис, Л. Ай., Н. Й.:** СУА, відділ 18 $15.

**Джемейка, Н. Й.:** В. Сломошинський $5.

**Авбурн, Н. Й.:** Запорозька Січ — Коляда $59.25.

**Порт Ричмонд, Н. Й.:** В. Пуйда $10.

**Сиракюз, Н. Й.:** Золотий Хрест — Коляда $200.

**Коговс, Н. Й.:** Укр. Амер Горож. Клюб, дохід зі „Свята Крут" $87.

**Озон Парк, Н. Й.:** Тов. „Вільна Україна", відділ 200 УНС $179.

**Амстердам, Н. Й.:** Український Допомоговий Комітет — Коляда $267. Зложили по 10: К. Юркевич, К. Журавецька, П. Дворянин, М. Чикота, С. Гнатківський, М. Мельничук, П. Чучман, В. Лемішка, І. Дух, В. Папура, Ю. Варшона, В. Чучман, В. Вовнянка, С. Шуманський, Ю. Грицай, Я. Варшона, Й. Базарніцкий, Ю. Юркевич, П. Терпляк, Н. Вільчинський, С. Копачук, С. Цюпка, Ю. Михайловський, В. Руман, М. Мишчишин, С. Барасюк, Т. Сокач, М. Бучак; по 3: В. Михайлюк, Ю. Кожух, Т. Сюрко, Н. Зютровський, І. Бабак, І. Бленьковський, Г. Медвідь, А. Михальчишин, Т. Пушкар, А. Теплий; по 2: А. Ґнип, П. Підлиський, А. Руцка, Д. Бодак, В. Юркевич, М. Мокрий, А. Вітковська, М. Тарнавський, Р. Коринкевич, М. Сайсик, І. Макаровський, С. Комарянський, С. Коніцкий, П. Цюпка, І. Вільчинський, Т. Шижик, І. Бабій, Е. Теплий, І. Білобрам, А. Робак, Приватний, М. Сердинський, І. Сивик, Яциник, Г. Сиротюк, Е. Дедчишин, по 1: І. Щерба, Д. Підлиський, Д. Митолінський, В. Ференц, А. Барбато, П. Ґарбор, І. Бленьковський, А. Амбергер, П. Бедзіс, К. Дугай, А. Мура, А. Квас, А. Заставтос, К. Пеприця, А. Ґарбусінський, Н. Макаровська, М. Коропіта, А. Блага, М. Крушина, С. Гомула, В. Яворський, О. Базарніцкий, І. Питльований, П. Попелишин, В. Луіс, Г. Кирилюк, М. Мисик, М. Кохарук, Ф. Батюшко, Карплюк, С. Мисик, Н.Н., А. Ґурон, О. Говак, С. Сивик.

**Ню Гайд Парк, Н. Й.:** Марія Турко $5.

**Мидл Виледж, Н. Й.:** І. Завадовський $5.

**Вотервлит, Н. Й.:** Громада $21.

**Бофало, Н. Й.:** Союз Українок $150, Матрона Сторожук 5, Е. Буля 5.

**Бруклин, Н. Й.:** Тов. „Любов", відділ 111 УРС $20, Братство Св. Николая, відділ 293 УНС 10, вкладка 10, Н. Найдамах 5, Укр. Допом. Комітет — Коляда 100. Зложили по 5: Ю. Павчак, І. Гірняк, М. Бобак, Ю. Бобак, Т. Ґудзак, О. Бернадин, О. Кочан, Ф. Кузьмінські, Н.Н., І. Козак, А. Козак, А. Недільські, М. Козак, Й. Дрогач, І. Бобак, І. Федак, А. Ничек, К. Борис, Н. Гудак, М. Козак, Т. Бенет, Т. Уркович, Ю. Козак, Р. Барр, М. Цебельник, І. Гуцул, Ф. Гуцул, П. Федак, Й. Гридик, М. Козак, Р. Ковацевич, М. Віщун, В. Прайзнер, Т. Войтинські, Й. Шепеляк, решта дрібними.

**Джерзі Ситі, Н. Дж.:** Жіночий Демократичний Клюб $10, Сестрицтво Непор. Зачатія Преч. Діви 10, Укр. Народний Дім, вкладка 10.

**Нюарк, Н. Дж.:** З влаштованого віча $52, Стефанія Солчаник 5, Б. Солчаник 3.

**Евенел, Н. Дж.:** А. Кузьма $5.

**Рошел Парк, Н. Дж.:** Василь Салагурек $5.

**Тиник, Н. Дж.:** С. Григорчук $5.

**Байон, Н. Дж.:** Сестр. Преч. Діви Марії, відділ 130 Провидіння $10, Анна Дзінковська 5.

**Милвил, Н. Дж.:** В. Йозефик $5.

(Докінчення буде).

# З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

### КУРТІС БЕЙ, МД.

**Посмертна згадка.**

З тяжким смутком приняла громада українців Куртизбею і околиці вістку про смерть бл. п. Олександра Шандровського. Бо справді з його смертю відійшов з нашої громади українець-патріот, один з найбільших діяльних громадських працівників та добродій скитальців, для котрих він завжди мав слово розради, а також конкретну поміч, знаходячи їм працю і помешкання.

Історія його життя є повчаюча і гідна наслідування. Покійний походив з Кійданова, бучацького повіту. До Америки приїхав молодим хлопцем в 1906 році. Опинившись в чужинецькому середовищі, без помочі і поради, він не розгубився, а взявся до праці, до праці для себе і для громади. В обох ділянках добився повного успіху. Він прикладно виховує дітей, три дочки і сина та забезпечує їх майбутність. Але ще більші його успіхи в громадському секторі. Ще в 1906 році стає він членом УНС і докладає усіх зусиль для його розвитку. Він зорганізував два відділи УНС, 320 і 55 і був довголітнім секретарем 55-го відділу. Вже в останньому році, хоча тяжка хвороба дошкуляла йому і не дозволяла працювати так як він хотів би, він їздить по фармах Меріленду і приєднує Союзові понад 100 нових членів з новоприбулих скитальців. Через кілька разів він був вибраний делеґатом на конвенції У. Н. С. Коли треба було перевести збірку на народні чи добродійні цілі, Покійний не тільки, що жертвував, але сам переводив збірки, розуміючи конечності і потреби громадського життя.

За його почином і при його співпраці українці Куртизбею, хоч їх було мало числом, купили церкву і церковний дім.

Але найбільш виразно виявилося добре серце і вирозумілість покійного в його ставленні до скитальців, до людей, яких лиха доля вирвала з рідної землі і розкинула по цілому світі. Він раз по раз виїздив на фарми, завозячи їм слово потіхи і поради. А як хтось опинився в скрутному положенні через брак праці, то ішов до Шандровського, а Шандровський все десь його примістив. То ж не дивно, що Покійний діставав день в день листи, то з подякою, то з просьбою про поміч. Його гостинна хата була відчинена для кожного в кожний час. І ще в день його смерти прибула до нього сім'я скитальців, якій Покійний виставив завірення. На превеликий жаль свойого добродія не застали вже в живих.

Помер Ол. Шандровський в пятницю 22 липня, в год. 6-тій вечором. Похорон відбувся у вівторок 26 липня. О. Ганас, відправивши заупокійну Сл. Божу, звеличав життя Покійного короткою промовою. Над гробом попращав Покійного від скитальців п. Мацюрак, а від старших іміґрантів і від членів УНС його односельчан п. Чорній. Тільки ці, що їм дійсно поважні причини перешкодили, не взяли участи в похороні, але і вони серцем і душею були з тими, що віддали Покійному останню прислугу. В глибокім смутку залишилися жінка, діти та внуки.

Після похорону відбулося в домі Покійного прийняття, на якім перепроваджено збірку на цілі Українського Конгресового Комітету.

Жертви зложили: Григорій Шулка $10; по $5: Іван Шандровський, Микола Шандровський, Іван Іванюк, Іван Білень, Теодор Чорній; Джексон $2; по $1: А. Олійник, П. Демчук, П. Чайковський, Н. Вграт, М. Бернардин, М. Фоулкес, Й. Ворч. — Разом $44.

Балтімор, 30 липня 1949.

О. Стельмах.

# АДМІРАЛ БИРД ПРИГОТОВЛЯЄ ЕКСПЕДИЦІЮ ДО ПІВДЕННОГО БІГУНА

Воєнна маринарка підготовляє нову експедицію до південного бігуна з адміралом Ричардом Е. Бирдом на чолі. Виправа має виїхати вже наступної зими. У ній візьмуть участь 3,500 людей і вісім кораблів. Її ціллю буде прослідити землі в Антарктиді, які займають простір континенту Европи. Перші кораблі виїдуть уже в жовтні. Вони встановлять наперед базу в Новій Зеландії.. Ціла виправа мала б остатися в підбігунових околицях чотири зимові місяці і повернулась би до Злучених Держав у квітню 1950 р. Експедиція була плянована вже від довшого часу без розголосу. Приготовано корабель Адірондак для команди, а заступником команданта Бирда назначено капітана Джорда Дж. Дуфека, який має досвід у підбігунових справах з минувшини.

Злучені Держави почали досліджувати околицю Антарктиди від 1929 р., коли то адмірал Бирд установив базу в „Малій Америці". Другу експедицію перевів Бирд в 1947 р., і тоді зібрав велику кількість наукового матеріялу про південні підбігунові околиці. Тоді завважали, що Антарктида має важливі мінеральні багатства.

## ВІДЛОЖЕНО ПЕРЕСЛУХАННЯ НАД ОЗБРОЄННЯМ ЕВРОПИ

Вашингтон. — Провідники Демократичної партії в конґресі почали переговори з республиканцями для устійнення спільних цілей в законопроєкті для озброєння Европи. Щоб дійти до порозуміння, відложено дальше переслухання знавців аж до понеділка наступного тижня. Головне вістря опозиції звертається проти завеликих повновластей для президента.

У вівторок складав свідоцтво перед палатною комісією закордонних справ. В. Аверел Гаріман, мандрівний амбасадор для Европейської Програми Відбудови (ЕРП). Він домагався переведення програми, щоб „рятувати теперішню генерацію від війни". Він закинув республиканцям підтримування партійної опозиції, доки якийсь визначний республиканець не виступить в обороні програми. Головну небезпеку передбачує Гаріман від підривних сил, які почнуть нерозбірчиву агітацію проти Америки, закидуючи їй брак невтральности. Він заявив, що ми виграємо боротьбу за мир в Европі, одначе Америка мусить затримати свою лінію і не відступати від неї.

## БРИТАНІЯ ЗАПЕРЕЧУЄ ВІСТКИ В СПРАВІ УРАНУ.

Лондон, 3 серпня. — Речник британського уряду вчора офіціяльно заперечив повідомлення з Брюсель, мовляв, Британія намагається дістати одну третину експорту уранової руди з Бельгійського Конґо. Досі цей експорт іде виключно до Злучених Держав.

## ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 28. липня 1949 року помер у 64. році життя

**САВЕРКО ЦАР,**

член Бр. св. Арх. Михаїла, від. 209 У. Н. Союзу в Картерет, Н. Дж.

Покійний походив зі села Манастирець, пов. Лісько, Західна Україна. До Бр. і Союзу вступив 1913 року. Був спокійним членом. Полишив у смутку жену Марію, сина Йосифа, дві подружені дочки: Гонора Гасік і Юлія Олендзік.

Похорон відбувся 30. серпня з погребового заседення до римокатол. церкви св. Йосифа при участи родини Бр. св. Михаїла та численних приятелів ізнайомих. Тлінні останки поховано на цвинтарі Internment St. Gertrude, Colonia, N. J. — В. Й. П.!

Й. Гінда, секр.

Дня 22. липня 1949 року помер у 65. році життя

**ОЛЕКСАНДЕР ШАНДРОВСЬКИЙ,**

член Бр. св. Михаїла, від. 55 У. Н. Союзу в Кортіс Бей, Мд.

Покійний походив зі села Кідайів, пов. Бучач, Зах. Україна. До відділу вступив у 1911 році. Був добрим та відданим працівником Союзу. Зорганізував три відділи, а то: 81, 55 та 290 і зорганізував майже всіх членів у тих відділах. Був секретарем 81. відділу, а відтак 55. аж до останньої хвилі життя. Любив працювати для народньої справи, не щадячи на це часу ні підірваного здоровя. Був багато разів делеґатом на конвенції У. Н. Союзу. Покійний полишив горем та смутком прибитих: жену Марію, сина Володимира, синову Гелену, три дочки: Анну, Осипу і Марію, трьох зятів: Вудров, Норман та Джері, пять внуків. Всі вище згадані є членами УНСоюзу.

Похорон відбувся 26. липня з дому жалоби при Seddax St., до укр. катол. церкви св. Петра й Павла при Church St., при участи родини, членів відділу та знайомих. Тлінні останки поховано на цвинтарі св. Хреста. — В. Й. П.!

J. Szandrowski Wright, секр.







## НЮ ЙОРК, Н. Й. — ПОВІДОМЛЕННЯ

### ДЛЯ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛУ 204 У. Н. СОЮЗУ!

Повідомляється, що на зборах відділу 204 У. Н. Союзу, які відбулися в суботу, 30-го липня 1949 року, дотеперішній довголітній секретар відділу, Микола Близнак, з причини недуги зрезиґнував з уряду секретаря, а секретарем вибрано Василя Гасія, якого адреса є: Wasyl Hasiy, 527-9 E. 12th St., New York, N. Y. Новий секретар буде збирати членські вкладки кожної суботи вечером, як це було досі, в салі укр. прав. церкви, під ч. 334 Іст 14. вул. в Ню Йорку.

У всіх відділових справах проситься членів звертатись тепер на адресу нововибраного секретаря, а зокрема взивається всіх членів, що не мають заплачених вкладок, вирівнати залеглості негайно, бо інакше будуть подані до суспензи.

Заряд відділ 204 У. Н. Союзу.

## ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, відбудуться в суботу, 6-го серпня, в годині 7:30 ввечір на салі St. Boniface, 435 Main St. Просимо всіх на збори. — І. Бурний, секр.

**ПОДЯКА**

Висловлюю сердечну подяку о. Прот. П. Білону (Minersville) за те, що допоміг мені з родиною дістатися до ЗДА, і о. А. Кущаку (Hempstead), що заопікувався мною після прибуття до Америки, виявивши теплу гостинність і увагу до урядження мого життя на Новій Землі.

Проф. П. Ковалів.



**ТАРЗАН, ч. 2148. Божевілля джунглів?**













Тарзан відразу зрозумів положення і кинувся на льва.

Та коли вони оба зустрінулися поглядом, Тарзан пізнав Тікара, молодого левика, якого він виховав з малого щеняти.

Зустріч почалася від боротьби, а покінчилася на приязній грі...

...а Джена, яка не пізнала Тікара, подумала, що її чоловік цілком збожеволів.